

Vi öppnar dörrar för framtiden – ett klassrums perspektiv

Startpunkt för resan

Vår resa startar i Landskrona hösten 2012. Där samlas alla de tolv deltagande kommunerna i ett gemensamt seminarium om begreppet inkludering. Orsakerna till att Åstorp är en av dessa tolv kommuner är flera; bland annat att en alltför hög andel av eleverna är placerade i särskilda undervisningsgrupper. Kommunens kunskapsresultat är låga. Det finns ett behov av att utveckla den egna verksamheten, förändra synen hos pedagoger och skolledare från problemfokus till lösningsfokus. Skolans praxis har svag koppling till forskning och beprövad erfarenhet. Genom att låta pedagoger, elevhälsa och skolledare delta i FoU-programmet *Inkluderande lärmiljöer* kan skolorna i Åstorp ta del av andra kommuners erfarenheter om inkluderande lärmiljöer och aktuell forskning inom området. Syftet är att utveckla den egna verksamheten i kommunen. I samband med programmets start väljer bildningsnämnden som huvudman att driva på processen genom att fatta beslut om att alla verksamheter ska ha ett inkluderande förhållningssätt. Denna politiska vilja är genomgående under de år Åstorps kommun deltagit i FoU-programmet. Årliga uppföljningar av hur programmet framskridit har lämnats till nämnden.

Tre av sju skolor erbjuds möjlighet att delta i FoU-programmet: Björnekullaskolan, Rågenskolan och Tingdalskolan. Björnekullaskolan ligger i centrala Åstorp och är en årskurs 7-9 skola med cirka 350 elever. Cirka 40 % av eleverna har annat modersmål än svenska. Inom skolans lokaler finns särskola och särskild undervisningsgrupp för hela kommunen (Hemmaplan). Skolan väljer att i sitt skolteam inkludera elevhälsa, lärare, specialpedagog och skolledning. Rågenskolan är en årskurs F-6 skola med cirka 200 elever. Skolan är placerad i centrala Åstorp. Rågenskolans skolteam består av lärare, specialpedagog och skolledning. Tingdalskolan är en årskurs F-6 skola i utkanten av centralorten med cirka 300 elever. Skolan har en liten andel elever med annat modersmål än svenska. I skolteamet ingår lärare, fritidspedagog, specialpedagog, elevhälsa och skolledning. Medlemmarna i alla skolteam har i stort varit de samma under de tre åren. Detta har borgat för en god kvalitet och kontinuitet i processerna.

Inom programmet väljer skolorna olika fokusområden. Björnekullaskolan och Rågenskolan väljer inkluderande lärmiljöer och Tingsdalskolan väljer stödstrukturer som fokusområde.

Björnekullaskolan integrerar arbetet med inkluderande lärmiljöer i sitt ordinarie kalendarium. Detta innebär att innehållet på mötena fokuseras på goda lärmiljöer och utvecklingsarbetet upplevs som en del i det ordinarie, dagliga arbetet. Återkommande pedagogiska diskussioner med frågeställningar som knyter an till inkluderande arbetssätt lyfts in i arbetslagens konferenstid och på gemensamma konferenstider. Diskussionerna är praktikorienterade och en tipsbank om inkluderande arbetssätt skapas under resans gång. Skolledningen är ute och observerar undervisningen och ger formativ återkoppling till lärarna. Skolledningen påminner hela tiden, i olika sammanhang om arbetet med inkluderande lärmiljöer samt kopplar skolans prioriterade mål till utvecklingsarbetet. Skolans utvecklingsarbete kopplas på ett naturligt sätt samman med FoU-programmet. Eleverna involveras i arbetet med att ta fram gemensamma förhållningssätt som syftar till en ökad trygghet, en förutsägbarhet och därmed goda lärmiljöer för både elever och lärare.

Rågenskolan arbetar med goda lärmiljöer och lägger fokus på kollegiala observationer och på att visualisera strukturer, förväntningar och ordningsregler i klassrummen. Arbetet leds av Ifous-gruppen som har regelbundna möten och en bred sammansättning. Skolan har kontinuerliga samtal i arbetslagen och i hela personalgruppen, om inkluderande lärmiljöer. Kraft läggs på de konkreta aspekterna av inkluderande lärmiljöer och detta resulterar i gemensamma rutiner och strukturer för hur undervisningen ska genomföras och man har ett gemensamt synsätt kring bemötande och vad inkluderande lärmiljöer innebär.

Tingdalsskolan har fokus på stödstrukturer för inkluderande lärmiljöer. Ifous-gruppen har en bred sammansättning med representanter för elevhälsa, skolledning, lärare, fritidspedagoger och specialpedagoger. Personalen arbetar i team, där undervisningen analyseras, planeras och utvärderas. Detta skapar under resans gång många olika perspektiv på arbetet med inkluderande lärmiljöer. De aspekter på stödstrukturer som skolan arbetar med är processer för att göra EHT mer effektivt, flexibla grupperingar av elevgrupper i team som innefattar hela årskurser och individuella anpassningar i stödstrukturer för elever med särskilda behov.

En tillfällig hållplats efter tre år

Alla medverkande ökar och utvecklar sin kunskap och kompetens om inkluderande lärmiljöer. Skolornas olika förutsättningar medför att skolorna väljer olika vägar till inkluderande lärmiljöer. Det finns dock några gemensamma beröringspunkter i det som skolorna uppnår:

- Tydliga och gemensamma strukturer för undervisningen
- Gemensamma förhållningssätt hos personal och elever konkretiseras t.ex. i form av ordningsregler, lärarna startar och avslutar lektionerna på samma sätt
- Diskursen om hur personalen samtalar om elever och om undervisningen förändras, från ett utåt-perspektiv till ett inåt-perspektiv i förklaringar och lösningar

- Formativa processer tar större plats i undervisningen
- Färre elever placeras i särskilda undervisningsgrupper
- Ökad samverkan i arbetslagen kring undervisningen
- Skolorna som deltar i programmet visar en högre medvetenhet och nytänkande kring hur man ökar elevernas kunskapsresultat
- Rågenskolan har genomfört enkäter före och under deltagande i programmet. Dessa visar att eleverna upplever en ökande arbetsro under programmets genomförande
- Kommunens särskilda undervisningsgrupp för årskurs 7-9 *Hemmaplan* arbetar annorlunda med hur man tar emot elever i sin verksamhet. Från ”långsamt in och aldrig ut till snabbt in och snabbt ut” med fokus på elevernas kunskapsresultat.

De deltagande skolorna har ett annat förhållningssätt när det gäller elever med behov av särskilt stöd; större flexibilitet, färre långa placeringar, mer frekventa uppföljningar, större ansvarstagande ute i de pedagogiska arbetslagen. Detta medför att många små statistiska elevgrupper försvinner och det finns en ökad förståelse som ger en större flexibilitet på skolorna. Det är också ett ökat fokus på elevernas kunskapsresultat i alla elevgrupper. Skolledningarna ökar sin förståelse och kompetens när det gäller inkludering och goda lärmiljöer och får styrka i att diskutera detta utifrån ett elevperspektiv och inte utifrån ett lärarperspektiv.

Forskningsresultat kring inkluderande lärmiljöer tas tillvara i det praktiska arbetet och programmet är ett konkret exempel på att arbeta utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet.

Vår fortsatta resa mot nya mål

Bildningsnämnden, har för mandatperioden, fattat beslut om att all verksamhet ska ha inkluderande lärmiljöer för alla elever. Jämfört med det tidigare beslutet innebär detta en konkretisering av beslutet från 2012 om att all verksamhet ska ha ett inkluderande förhållningssätt.

En utmaning under kommande år är att sprida erfarenheterna av inkluderande lärmiljöer till övriga skolor i kommunen och se till att ha en långsiktighet i processerna. I kommande skolutvecklingsprojekt kommer inkluderande lärmiljöer att vara en naturlig utgångspunkt. Under de kommande åren satsar kommunen bland annat på IKT-utveckling med 1-1-satsning och Google Apps for Education, mottagningsteam för nyanlända och en ny F-6 skola. Kommunen kommer också att fortsätta arbetet med att involvera elever och vårdnadshavare i ännu högre grad i arbetet med inkluderande lärmiljöer.

Alla medverkande skolor har ökat och utvecklat sin kunskap om inkluderande lärmiljöer. Skolorna har utvecklats på olika sätt och det är först i slutet som alla inser att processen är viktig. Vissa av deltagarna trodde att

det skulle presenteras universella lösningar på inkludering och insåg inte i uppstarten att varje skolas förutsättningar är unik och att man måste hitta sina egna lösningar.

Det är inte eleverna som ska anpassa sig efter skolan utan skolan som ska anpassa sig efter elevernas förutsättningar och behov. Den synvändan har alla deltagande skolor gjort.